Ciobănilă

Vasile Voiculescu

BOLEA DUS, CU ARSURI, trîntit în nişte paie sub şopron: părea mort. Doar coşul pieptului i se mişca, slab, a răsuflare, şi pielea i se înfiora scuturată de friguri, cînd creştinul care venea uneori să-l vadă îi turna o oală cu apă rece în cap. După cîteva zile de nesimţire s-a trezit din noaptea zăcerii, a deschis ochii şi a dat să se scoale. Dar mişcarea a săvîrşit-o mai mult în gînd; trupul nu l-a ascultat: i-a bîţîit numai un picior, i s-a rînjit o buză şi a icnit o spumă verzuie... Istovit, s-a culcat tot în gînd, la loc, în bezna creierului oblonit. Somnul însă i-a fost de aici înainte mai liniştit, fără spasme, dînd pas întremărilor lăuntrice să urce din adîncuri.

Pe urmă s-a deşteptat întreg şi de-a binelea. A încordat grumazul dezţepenit, şi gîtul ascultător i-a înălţat capul de pe pămînt, cît ochii să poată privi împrejur. Mai tîrziu picioarele nu s-au mai fleşcăit sub el, ci l-au ridicat şi l-au ţinut în sus.

Bucuros, omul care-l priveghea i-a pus dinainte o strachină cu lapte şi o felie de mămăligă. El întîi le-a mirosit: izul lor i-a înviorat nările şi i-a chemat, ca dintr-o depărtare neagră, şovăitoare aduceri-aminte... A limpit cu răgazuri laptele, care abia se ducea, cu noduri şi zăbave... Plecat apoi asupra mămăligii, a dat numai din coadă la ea, s-a tras înapoi şi iar s-a trîntit... Aşa a mîncat din mîna omului şi a adormit adînc alte zile, pînă s-a sculat deplin sănătos, cum fusese mai înainte... mare, voinic şi flocos, cîine ciobănesc alb, coborît de la stînă, de-a dreptul din munte.

Atunci omul l-a strigat poruncitor pe numele ce-i lăsase păstorii, cînd l-au tras aproape mort din dăsaga de pe spatele măgarului şi i-l daseră în primire.

- Samson, vin aici...

Dulăul nu l-a cunoscut însă de stăpîn, glasul nu i-a mers deloc la inimă şi nu s-a clintit. A mişcat uşurel moţul cozii şi i-a zîmbit oleacă, trist, din priviri. Astfel, de la început s-a pus o rece depărtare lăuntrică între om şi animal, care s-a tălmăcit numaidecît într-o plecare a cîinelui spre poartă. Omul a alergat după el, l-a ajuns; cu oarecare sfială, l-a mîngîiat pe cap, la rădăcina urechilor, i-a petrecut pe nesimţite cureaua cu lanţ pe după gît, l-a adus cu vorbe bune înapoi şi l-a legat de un stîlp al şopronului unde zăcuse. I-a pus în faţă bucate, pe plac: cîinele n-a vrut să mai mănînce...

- Dă-i drumul să se ducă, dacă aşa îi este voia, după turma lui, îi zicea nevasta gospodarului. Ăştia ştiu urma urmele şi poate îşi găseşte stăpînii.

- D-apoi baciul însuşi mi l-a încredinţat şi m-a rugat să i-l îngrijesc, şi dacă trăieşte să i-l păstrez pînă-n primăvară, cînd urcă iar pe Foişag. Mi-a dat doar arvună putinica de brînză şi m-am legat. Şi apoi ne păzeşte casa, că tot n-avem nici o javră să latre măcar la călătorii de pe drum.

Dar Samson nu ştia de tocmeala baciului, nici de grozava lui boală ce-l lovise cînd coborau Valea Urseiului, de zăcerea lui în dăsaga în care-l purtase poşte întregi asinul. Pînă ce, neputînd să-l mai care cu ei, nici să-l îngrijească cum se cade, ciobanii, în drum spre baltă, îl daseră în seama celui dintîi gospodar întîlnit în cale, cu rugămintea să-l adăpostească, pînă s-o alege: „au moare, au scapă".

- E jigodie, spuse gazda, primindu-l: uite cum îi frige botul şi i se ur-duroşesc ochii. Nu tuşeşte ?

- Ba şi tuşeşte, spuse cu milă baciul. Mi-e scump ca un copil, urmă el, că-i vrednic şi mintos, minune mare! Adună oile risipite şi le veghează mai dihai ca unul din noi. Nu ştie ce-i lenea ori lăsarea... De cînd îl avem nu se mai stăveşte lup în preajma stînii. Să-l lapăd, mi se rupe inima, că l-am crescut chiar eu de cînd era de-o şchioapă. Adică se cheamă că nu-l lapăd, o întoarse el, sporovăind înainte, ca unul ce era lacom de vorbă, de care postise atît amar de vreme acolo sus, unde nu-i ieşea din gură decît: „hăi, oaie, nea, oaie... bîr, oaie"...

- Şi uite, se porni el, ţi—l las dumitale, că ne-au cuprins ploile, şi pe el l-a făcut leoarcă. Mi-e să nu prinză junghi.

Gospodarul, zăpăcit de-atîta vorbă, dete din cap că aşa este şi ridică ochii la cerul din care ţîrîia fără contenire de o săptămînă în şir o ploicică măruntă şi deasă, cu vînt rece ca de munte.

- Ţi-l las deci dumitale, o luă de la capăt baciul guraliv, că eşti şi te vezi gospodar cuprins... iar pentru îngrijiri şi hrană ţine berbînţa asta. La întoarcere, dacă-l mai aflu, ţi-oi face şi altfel de plată, că vindem, se cheamă, brînzeturile. Şi să ştii, adaose el întorcîndu-se, că numele lui este Samson, pentru că-i voinic ca tizul lui din Scriptură. Şi s-au urnit cu turme, cu păstori şi tarhatul tot să se mis-tuiască în negurile ploilor.

Dar, cum spuneam, de tocmeala asta între baci şi gospodar Samson nu ştia şi nici nu vrea să ştie. Lui îi ardea sufletul de dorul ciobanilor şi al turmei. Aici, în cuprinsul unui stînjen, cît îi îngăduia lanţul să se mişte, găinile îi ciuguleau mămăliga de sub nas şi nişte purcei obraznici îl guiţă necontenit năvălindu-l, cît trebuie să se apere de ei mursicîndu-i de urechi ca pe oile neascultătoare - şi n-a mai răbdat. într-o noapte s-a smucit cu putere, a smuls stîlpul care putrezise şi 1-a tîrît cîţiva paşi. Noroc că lanţul a ieşit prin capătul lemnului şi el a putut porni numai cu fierul de gît. A sărit apoi peste poarta înaltă şi a fugit, nebun, după ai săi.

Chiar din poartă a pus botul în ţărîna noroioasă a drumului şi a început a co-teli, ici-colo. Aproape de casă şi prin şanţul de alături şi prin iarba împrejurimilor unde fusese popasul turmei, el putu desluşi urme învălmăşite şi citi izul lor cu nasul, ca pe nişte slove tipărite cu mirosuri pe pămînt. Dar mai la vale, merse din ce în ce mai anevoie, pînă ce orice semn şi miros pieri; ploile le spălase cu desăvîrşire... Dar el tot a mers aşa, în oibul locului, cu urechea şi coada mereu mai pleoştite, pînă s-a oprit rătutit. Nu ştia încotro să mai apuce. S-a pus în şezut pe marginea drumului şi a urlat lung spre munte şi apoi către şes: nu i-a răspuns nimeni. A pornit iar şi a călcat preţ de o poştă, pînă ce, istovit, s-a culcat într-o porumbişte, deznădăjduit.

În zori a plecat iar, se înseninase. Şi dimineaţa, cînd soarele urcase de-o suliţă, el intra într-o margine de sat. A încetinit mersul şi, cu băgare de seamă, a trecut pe lîngă cea dintîi casă, de-a lungul unor uluci de ţambre, din dosul cărora s-auzea o larmă şi nişte zbierete parcă de miei... Prinse suflet: erau ai lui... înaintă şi se opri în poarta deschisă. Adevărat:

în ograda ţărcuită ca o stînă zburda un ciopor, dar de un alt soi de miei, cei mai mulţi albi: săreau, se zbenguiau, se luptau, alergau, cu mare ramăt.

Cîinele, amăgit, intră înăuntru. Nimeni nu-l băgă de seamă. Mai în fund în faţa lui o clădire tot albă, cu ferestre mari, cum nu mai văzuse în viaţa lui. Deasupra pridvorului o tăblie, pe care, dacă ar fi învăţat buchile, Samson ar fi citit: Şcoala primară mixtă a comunei Lunca-Frumoasă, cătunul Poeni. Dar el nu ştia carte şi nici copii nu mai văzuse. Cunoscuse numai oameni mari, îndeosebi pe baciul lui şi pe păstori. Ceilalţi cu care avusese de-a face nu-i plăcuseră. I-ar fi muşcat, dar la certarea stăpînului se mulţumea să-i mîrîie. Pe cînd gîgîlicile astea săltăreţe de aici din ţarc aduceau cu mieii despărţiţi de-a başca de oi, zbierînd după mamele lor. Se apropie să-i miroasă...

Un copilaş îl zări şi dete alarma. Cîinele cu blana vîlvoi, terfelită de pulberi şi noroaie, cu lanţul tîrîş după el, se înfăţişă fioros. Şi speriaţi fugiră grămadă în pridvorul şcolii.

- Domnule, strigau, domnule, un cîine, un cîine turbat!

Numaidecît se ivi din tîrlă un om voinic şi mustăcios cu o nuia în mînă.

- Ce e neorînduiala asta, copii ? strigă el.

- Un cîine turbat! zbierară ei iar. -Unde?

- Uite-l colo, domnule... şi copiii arătau cu mîinile întinse spre el.

„Ăsta e baciul lor", îşi zise Samson. Se ridică şi se smeri, vîrînd puţin coada între picioare.

Învăţătorul se uită de departe la el: era hîd în adevăr, dar nu părea primejdios. Sta liniştit, fără nici un gînd rău. Totuşi, n-avea ce căuta la şcoală. Făcu cîţiva paşi, se plecă să ia o piatră, o azvîrli în el şi-l huidui.

Samson, ca orice strein, nu mai aşteptă: se trase afară, şi dascălul închise poarta, mulţumindu-se să-l mai alunge cu un „huo"... Dar cîinele nu se depărtă mult; îl intriga noul soi de miei... şi stete locului: „ţarcul o fi al baciului, dar drumul era slobod", şi se puse în şezut, cu ochii la poartă.

Copiii se luaseră după domnul lor şi, căutînd pietre, se bulucira la zăbrele să-l lovească. Învăţătorul îi certă.

- Un cîine fugar, poate s-a rătăcit... Lăsaţi-l în pace. Intraţi în clasă! Copiii nu se-ndurau să se dezlipească de la uluci.

- Uite, mă, ce cap mare are...

- Vezi, e cu lanţul de gît.

- N-are ochii roşii, domnule, şi nu-i curg bale, se făcu firoscos un ţînc.

- Cuţu, cuţu, na... îl strigă cineva. Cîinele mişcă a mulţumire coada înfoiată.

„Mieii ăştia, cînd nu zbiară, vorbesc ca baciul meu", gîndi el.

- Tata spune că e bine cînd un cîine rătăcit trage la o casă.

- Lasă, lasă, aici nu e casă, e şcoală. Destul... intraţi în clasă. Şi domnul abia îi putu urni cu nuiaua din urmă, ca pe o turmă, şi-i vîrî în tîrlă.

- „Tot miei sînt", hotărî Samson... Apucase el să-i miroasă de aproape. Dar nu erau miei de oi, deşi straiele lor aveau iz de lînă, erau miei de om... Şi astfel Samson îşi dezlegă singur nedumerirea. De acum încolo ştia cu ce are de-a face. Se puse pe brînci, îşi rezemă botul pe labe, cu ochii ţintă în ogradă, să vadă ce se mai petrece cu ei. Cum era însă lihnit de foame şi ostenit de alergătură, aţipi, ceea ce nu i se întîmplase altădată.

Îl trezi larma cunoscută cu zbieretele de mieluşei. Se ridică. Copiii ieşeau voioşi din clasă şi se risipiră zburdînd în curte, dornici de joacă. Dar învăţătorul se arătă numaidecît cu nuiaua, îi strînse ca un baci şi-i rîndui doi cîte doi, pornind spre poartă, o deschise şi le dete drumul prin strunga ei. Apoi se întoarse şi intră în tîrlă.

„Ce mai încoace şi încolo: aidoma ca la stînă!" Şi Samson se bucură nu numai cu vîrful cozii, ci în el întreg. Găsise o fărîmă de turmă, cu baci... De bună seamă că are să fie nevoie şi de cîine vrednic... Mai ales în împrejurări ca cea de

acum, cînd îi trimite singuri la păşune... Căci unde ar putea să-i sloboadă din ţarc, afară ?

Copiii iar îl văzură. Unul mai îndrăzneţ ieşi din rînd către el...

- Fugi, mă, că te muşcă! îi strigară toţi.

- Aş, nu mi-e frică. Nu muşcă dacă nu-i faci nimic... şi se căută în traista de la şold.

Samson îi urmărea orice mişcare... Băiatul scoase o halcă de mămăligă întinsă cu brînză şi i-o zvîrli. Cîinele o înhăţă din zbor: colţii albi îi luciră o clipă grozavi şi cerul gurii se zări negru, ceea ce îi înfiora pe toţi şi-i făcu, de unde porniseră spre el, să se sfiască îndărăt. Dar cîinele da mulţumire din întreg stuful cozii, semn că mai aştepta altă halcă. Băieţelul îi aruncă încă un cocoloş, pe care Samson îl prinse aşijderi... Atît le-a trebuit celorlalţi... Toţi şi-au scormonit trăistioarele de după gît şi i-au pus dinainte care o frîntură de azimă, care un boţ de brînză, unul o aşchie de slănină, altul nişte mere.

- Păi tu nu ştii ? Cîinii nu mănîncă poame...

- Al meu mănîncă prune, mereu îl bate mama şi-l alungă din livadă.

- Da' grozav e, mă, al tău! Se urcă în pom...

- Nu, mă prostule, le culege pe ale de pe jos.

- Îl ţineţi voi nemîncat, sări altul. Ia să-l saturi de mămăligă şi să-i mai zvîrli şi oase: să vezi atunci că nu mai strică porumb din luncă şi poame din ogradă.

Samson îşi îndestulase foamea şi se desfăta privindu-i cu ochii luminaţi de amintiri, linguşindu-şi botul, şi prinse să-i iubească.

Unul mai mărişor îşi luă curaj, veni pînă lîngă el, întinse mîna şi-l mîngîie în-tîi pe cap, apoi îndrăzni şi pe spinare.

Cîinele scheună uşor şi-i linse mînuţa. Numaidecît alţii tăbărîră pe el să-l atingă, să-l scarpine şi se ghiontiră, se îmbrînciră gălăgioşi gata de bătaie. Cîinele sta liniştit, n-avea poruncă de la baciul lor să se amestece şi să puie rînduială.

Învăţătorul auzi larma de la poartă, ieşi, se supără, goni cîinele, îi aşeză iar în şir, făcîndu-le vînt pe drumul satului, şi stete să se uite după ei cu nuiaua în mînă, pînă se depărtară. Samson se dete după colţul zaplazului şi se aşeză pe aşteptare, petrecîndu-i cu ochii.

Dar numaidecît acolo pe drum zarva între ei iar începu.

- Mă, săracul, nu i-am dat apă, şi i-o fi sete!

- Lasă, că se duce el singur la pîrîu şi bea, făcu nepăsător unul.

- Da' ce, mă, ţie cînd ţi-e sete te duci la pîrîu ?

- Dacă n-am de unde bea, mă duc. Şi harţa era gata să izbucnească.

- Lăsaţi, mă, că-i aduc eu într-o oală cum ajung acasă, că stau aproape.

- Numai dacă li-i mai găsi aici... se îngrijoră o fetiţă. Eu l-aş lua acasă la mine.

- Fugi de-acolo... vrei să te bată mă-ta ? Ea n-are mămăligă destulă pentru tine...

- Lasă, că te spui eu mamii! se smiorcăi ea. Şi gălăgia călători înainte spre inima satului.

Curînd a sosit copilaşul care făgăduise apa. Dar n-a pus vasul jos, ci, mîndru, i l-a ţinut chiar el la bot, aşa că Samson a limpit din mîna lui. Prilej să se grozăvească povestindu-şi celorlalţi isprava.

Cînd, după prînz, au venit la şcoală, copiii au găsit cîinele la post, în poartă. Care cum trecea, îl mîngîia. El i-a numărat cum intrau unul după altul în stînă, prin strunga împrejmuirii.

- Tii! am uitat să-i aduc mîncare, se jălui fruntaşul clasei.

- Măi! Am eu nişte nuci în buzunar, îşi aduse unul aminte. Şi îi zvîrli un pumn plin. Samson mirosi una, o luă în gură şi o sparse în dinţi. Apoi, cu în-demînare, alese miezul, care-i plăcu. Şi se luă de alta. Dăruitorul fu fericit.

- Vezi, mă, că ştie să le mănînce ? E deştept!

Cel cu apa, ca să nu rămîie mai prejos, îşi înflori isprava, precum că îi dase să bea apa chiar din pumnii lui, pe care şi-i adună, ca să le arate, în chip de cupă.

După ce copiii s-au mistuit în clasă, Samson s-a statornicit iar după colţ, unde s-a culcat. Ştia că au să-l scoale cu ramătul lor cînd vor năvăli afară, în ţarc.

După alte ceasuri de aşteptare, cîrdul mieilor de om s-a vestit prin larmă de zbierete, şi cîinele s-a ivit să-i primească. Văzu cum din nou baciul îi înşiruie de plecare şi le dă drumul. Cîinele se miră. Nu pricepea: îi trimite la păşune acum seara ? Şi singuri ? Acolo sus la stînă nu se obişnuia aşa ceva: să laşi miei, chiar cîrlani mai mărişori, de capul lor, să-i mănînce lupii... Şi se luă după ei, cîţiva zeci de paşi în urmă, apoi tot mai aproape în spatele cioporului, cu lanţul tîrîş, şi băgă de seamă că unul cîte unul se răzneşte şi intră în ţarcuri de tîrle deosebite. Cîinii satului îl simţiră şi hărmălaia se dezlănţui... Ca unul ce se socotea strein şi fără drepturi, Samson se trase înţelepţeşte înapoi, prin mijlocul drumului, şi se întoarse la şcoală. Aici era oarecum dacă nu la el, cel puţin tolerat, măcar la poartă, unde dormi.

În zori a făcut cercetare amănunţită locului şi împrejurimilor, găsi pîrîul, bău şi intră cu labele să le spele; s-a lins, s-a puricat, s-a descîlcit cu dinţii de ciulinii prinşi în blană. Şi s-a întors din nou ca la o datorie să se înţepenească în strunga prin care intră mieii... Ăştia, mai tîrzior au venit iar, fie unul cîte unul, fie înhăitaţi doi-trei, strigîndu-se, alergîndu-se din urmă. El i-a întîmpinat de data asta sculîndu-se şi ieşindu-le mult înainte, cu clătinarea întregului măturoi al cozii.

- V-am spus eu că n-are să plece ? Uite-l, ne-a aşteptat.

- Păi, mi-era că-l goneşte domnul...

- Dar ce are domnul cu el ? Vede şi dumnealui că e cîine bun şi deştept.

- Mai deştept ca tine: dacă l-o primi în clasă, are să te întreacă în aritmetică... Toţi rîseră. Şi darurile, brînză, oase, mămăligă, plouară dinaintea lui Samson.

Iar mîngîierile nu mai conteneau.

- Haideţi, mă, că am întîrziat, se trezi unul.

Dar învăţătorul le văzuse popasul şi se ivi la poartă cu nuiaua.

- Iar vă pierdeţi vremea cu cîinele ăsta de pripas ? se răsti el. Intraţi repede în clasă. Şi se plecă să ia pietre să-l alunge.

- Nu-l izgoniţi, domnule, se rugă „mînitorul", că e bun să păzească şcoala şi casa d-voastră.

Adevărat: într-o latură a curţii se mai aflau două odăiţe, locuinţa dascălului, cu o brazdă de flori uscate în faţă şi o pompă de apă într-o latură. Aşa că de data asta domnul nu mai zise nimic. Cercetă doar lung cu ochii cîinele, care ţinti drept în ochii lui o privire caldă şi credincioasă, cum îşi privea baciul. Şi, ciudat, învăţătorul, parcă mustrat, şi-i plecă pe ai lui în jos. Renunţă să-l mai gonească şi-şi mînă tăcut copiii în clasă.

Băietul care luase apărarea cîinelui nu mai putea de bucurie că izbutise.

La prînz, acelaşi joc: alaiul mieilor omeneşti defila iar pe dinaintea lui. Copiii din nou se opriră, îl alintară, se hîrjoniră cu el, care primi cu bunăvoie joaca, şi se lăsă bucuros la toţi, ca şi cum ar fi fost al tuturor.

Învăţătorul, mişcat, rămăsese locului să-l spioneze. Cînd şirul porni, Samson se luă după copii şi-i petrecu o bucată... Apoi se opri: n-avea poruncă să se ia la harţă cu cîini streini... Stete nedumerit în drum; apoi se întoarse la locul lui. Învăţătorul îl aştepta. Se gîndise: era singur, nici nevastă, nici copil, nici căţel ori purcel. Intrase în sat cu mîinile goale... După ce plecau şcolarii nu rămînea un suflet lîngă el, în pustietatea asta de margine de sat unde era zvîrlită şcoala. I se făcu milă şi de el şi de animal, aşijderi lui, pierdut, răznit de-acasă, stingher. Cine ştie, o fi avut şi el un adăpost, stăpîn bun, de vreme ce trage la oameni şi iubeşte copiii, şi se hotărî. Îl chemă cu blîndeţe în curte. Cîinele se apropie sfios, gudurîndu-se: îl poftea baciul la judecată.

- Vin aici! şi-i făcu semn cu palma lîngă el. Samson i se aşternu la picioare, tînguindu-se încet.

Dascălul se plecă, îi trecu mîna peste blană, dete de cureaua care-i sugruma grumazul, o desfăcu şi lanţul căzu. Cîinele se ridică, se scutură ca de o povară şi-i linse mîna: era mai mare şi mai puternic decît îi păruse la început. Îi plăcu şi—l adoptă. Închise poarta, îl luă şi-l pofti în pridvorul casei, unde împărţiră amîndoi puţina merinda.

- Tu ai să rămîi aici la mine, îi vorbi el.

Samson înţelese, cît se cuvenea să priceapă un cîine mintos, şi se supuse. După prînz copiii îl aflară tot în poartă, dar în partea dinlăuntru, de către curte. Fără lanţ, slobod, el îi primi cu autoritate: baciul sta în spatele lui.

- Copii, le spuse învăţătorul, m-am încredinţat că în adevăr e un cîine bun... Cine ştie cum s-o fi pierdut... Îl opresc aici, al şcolii... Să aveţi grijă de el şi să nu-l necăjiţi niciodată cu nimic. Cine ştie de ce folos ne poate fi!

- Îl îngrijim, îl îngrijim! strigară toţi voioşi.

Astfel, Samson, uns cîine păzitor, intră în stăpînirea şcolii şi a ogrăzii, cu tot ce se află în ele: suflete şi lucruri; dar mai ales mieii. La cea dintîi recreaţie a fost lîngă ei şi între ei. Îi plăcu zburdul lor, lovirea berbecească în capete, fugărirea unul după altul. Dar nu mai îngădui să se răznească vreunul pe afară, pe laturile depărtate ale ocolului, sau să se agaţe de uluci. Alerga numaidecît după bezmetic şi-l abătea la loc, în cîrd.

Învăţătorul, uimit, îi urmărea tot timpul purtarea. Copiii făceau haz, ca de-o joacă a lui. La plecarea cîrdului, cîinele ieşit la poartă se uita rugător în ochii baciului, cerînd parcă învoire să-i însoţească.

- Du-te, îi spuse într-o doară învăţătorul, şi-i dete dezlegare cu mîna întinsă după şirul elevilor. Şi Samson îşi luă slujba. De data asta nu mai păşi sfios în coada alaiului. Ci alerga, ca cel cu răspundere, cînd în frunte, cînd pe laturi, cîrmuindu-i grijuliu, cu învăţătorul din ce în ce mai minunat, ţinîndu-se după ei. Din cînd în cînd, Samson întorcea la el capul, să vadă dacă e mulţumit cum îşi împlineşte datoria. Încă rămînea uluit cînd se desfăcea cîte unul din cîrd, nu ştia ce să facă şi căta înapoi spre baci...

- Lasă-l... îi porunci dascălul, făcîndu-i semn cuvenit cu mîna, lasă-l... Mergi cu ceilalţi mai departe...

El pricepu şi îşi urmă slujba, cînd pe laturi, cînd înainte, după cum cereau abaterile copiilor, pe care trebuia să le stăvilească. Săriră cîinii satului, de care copiii aveau frică şi se apărau cu pietre şi ciomege. Dar acum nu mai fu nevoie. Samson lăsă o clipă alaiul, se repezi în cel dintîi zăvod din cale, îl chelfăni bine şi se întoarse liniştit. Şarla pieri în curte, unde schelălăi îndelung. Şi aşa scărmănă el în această întîia zi de slujbă o sumedenie de cotarle care săreau să se dea la mieii lui. Cîrdul se împuţina. Cu învăţătorul în urma lor, ajunseră la capătul uliţei mari. Mai rămăseseră numai cîţiva copii, care se risipiră prin uliţele lăturalnice... Samson vru să-i ducă şi pe aceştia, ca un paznic inimos şi viteaz. Dar învăţătorul îl chemă, şi el veni ascultător şi se întoarseră acasă.

- Bravo, îl hiritisi baciul, mîngîindu-l... şi Samson, fericit, scheună de plăcere. Cu aceasta, învăţătorul se desluşi. Făcuse experienţa care-l încredinţa de ceea ce bănuise dimineaţa: cîinele venea de la o stînă şi era deprins cu disciplina oilor, îl mai cercă apoi în cîteva daţi şi-l găsi la fel de viteaz şi grijuliu; se putea bizui pe el. Rînd pe rînd, cîinii satului, mari şi mici, atît de pe partea dreaptă, cît şi de pe cea stîngă a uliţei îşi încercară puterile şi deteră piept cu el: toţi îi simţiră adînc colţii şi nu se mai arătară. Lătrau mişeii, de prin curţi, la adăpostul zaplazurilor. Dacă vreun dulău mai trufaş cutezase să iasă afară din poartă, Samson numaidecît se opintise în el şi-l dase de-a berbeleacul, spre marea mîndrie a copiilor.

După cîtva timp, cînd toţi îi luaseră spaima, era de ajuns ca el să-şi arate colţii - şi nu pe toţi - ci numai pe cei de sus, rînjind buza, ca nemernicii să piară, chelălăind în fundul ogrăzilor. La urmă, învăţătorul îl mai puse la o încercare. Se înţelese cu un gospodar să iasă cu o halcă de carne şi s-o zvîrle înaintea cîinelui cît timp însoţeşte copiii. Vrea să-l cerce: ce face paznicul în faţa momelii. Zis şi făcut. Samson a mirosit-o din fugă şi nu s-a oprit... La înapoiere a găsit-o în acelaşi loc şi s-a plecat peste ea. Învăţătorul, curios şi oarecum clintit din încredere, a stat şi el să vadă: îi părea rău de cîine, că nu se ţine tare pînă la sfîrşit.

Dar, oricum, nu-şi părăsise datoria. Acum, cînd nu mai avea sarcina copiilor, i se îngăduia să slăbească. Samson, după ce mirosi carnea, se întoarse, ridică piciorul de dinapoi, urină cu dispreţ pe ea... şi porni după stăpîn... Învăţătorul îl îmbrăţişa şi-l sărută chiar acolo, în mijlocul drumului. Noroc că era seara tîrziu şi uliţa goală. De atunci nu l-a mai pus la nici o supraveghere şi la nici o cercare.

Ajunsese mîndria şcolii. Se făcuse din nou frumos. Ploile îl spălaseră şi laţele lui invoalte îl îmbrăcau într-o sarică albă din creştet pînă-n vîrful cozii. Dimineaţă cu dimineaţă, Samson îşi primea mieii acolo, la intrare. Recreaţie cu recreaţie îi veghea, dînd ocol horei lor. Se ştia împuternicit de baci şi se puse să-şi muştruluiască mieii aşa cum primise el predanie din bătrînii cîini, moşi-strămoşi ai stînelor.

Cînd se stîrnea o încăierare, intra voinicește între ei şi-i despărţea cu capul, cu tot trupul, după nevoie. Ba sărea pe cei mai neascultători, îi punea jos cu labele şi-i ţinea astfel pînă venea învăţătorul care-i da dreptate lui.

- Eu i-am dat poruncă, spunea acesta, să-mi prindă şi să-mi aducă pe toţi cei neastîmpăraţi.

Şi ceilalţi se bucurau de pedepsirea zurbagiului. Copilaşii mai slabi, cînd erau încolţiţi ori bătuţi de cei mari, îl strigau să-i scape. El alerga numaidecît, potolea harţa, aşeza pacea. Nu mai încăpea îndoială: cîinele nu era ca toţi cîinii; era un cîine năzdrăvan. O spuse într-o zi unul pe care Samson îl trăsese de sub un vrăjmaş călare pe el şi care-l îndesa de pumni.

- Ăsta te scoate şi din ghearele Zmeului... cum auzise el în basmul cu Făt-Frumos cu Greul pămîntului şi Uşurelul vîntului, şi toţi credeau la fel.

Aşa că nimeni nu se supăra pe amestecul şi faptele lui, cum nu se supărau de pedepsele „domnului". Cîinele era acum peste ei, mîntuitorul cel mare şi apărătorul lor - acasă îi lăudau grozav isprăvile.

- Ia, a înnebunit şi dascălul vostru de atîta singurătate, spuneau unii părinţi. A oploşit un cîine! În loc să-şi ia şi el de nevastă o fată din sat: uite, de pildă, Ileana lui Cojoc, ori Mariuţa noastră.

Chiar de la început se simţise nevoie de o poreclă, ca să ştie şi el cînd îl strigă.

- Ce nume să-i punem, copii ? întrebă învăţătorul, ca la o lecţie cu ascultare. Botezul începu: se perindară tot soiul de numiri, care de care mai alandala:

- Ghiocel, domnule...

- Ba nu, Brînduşel, ţipă altul.

- Tu nu vezi că e alb, mă, ca ghiocelul !...

- Eu zic Ursei, sări o fetiţă.

- Nu, e mai frumos Azor, ca cel din poezie, se iscusi mînitorul.

- Nu-i bine, că ăla a murit: să-i spunem... Duman.

- Stai, mă prostule, că ăsta e nume de bou!

- Bujor, să-i zicem Bujor, găsi de cuviinţă un prichindel.

- Da' ce, e floare ? Ăsta e voinic ca un leu. Să-i spunem Leul. Aşa e, Leul! Mulţi rămaseră cu gurile căscate la cel ce iscodise un nume atît de nimerit, ciudoşi că nu se gîndiseră ei mai întîi. Şi erau gata să se învoiască. Dar săriră alţii mai învăţaţi:

- Nu se poate, domnule, leul nu creşte în ţara noastră, se întoarseră aceştia

spre dascăl.

- Ba Leul! răcneau cei dintîi.

Învăţătorul trebui să pună capăt cu nuiaua sfatului care ajunsese sfadă. Cîinele, alături, aştepta, cu ochii la toate mişcările lor, gata să sară şi el să-i împace...

- Uite ce zic eu, îşi dete la urmă cu părerea dascălul, nemulţumit de rezultatul dezbaterii, eu zic să-l botezăm Ciobănilă.

Copiii se uimiră.

- De ce?

- Pentru că se poartă cu voi şi vă păzeşte întocmai ca un cioban cu mieii stînei...

- Ciobănilă, Ciobănilă! repetară cu mare însufleţire toţi.

Şi Ciobănilă fu noul nume al lui Samson. El îl primi, bucuros că s-a sfîrşit cearta, îl recunoscu ca al lui, şi de aici înainte răspundea pe loc, ascultător, la orice chemare de Ciobănilă.

Aşa se trecu toamna îndelungată cu ploi, înseninări şi noroaie.

Numai un lucru nu-i plăcea lui Ciobănilă: dumineca şi sărbătorile... Nu pricepea de ce în zilele astea mieii lui nu se întorc la ţarc. El ieşea în drum şi îi aştepta zadarnic... Unii copii îl zăreau şi-l strigau de departe. El alerga şi încerca să-i abată spre şcoală. Dar se ivea baciul, care-i mîna acum în altă parte, într-o tîrlă unde el nu avea îngăduinţă să pătrundă şi de unde se auzeau răsunînd cîntece. Atunci, în zilele acelea urîcioase, suna un clopot mare, cu vuiet adînc, nu mic şi piţigăiat, ca cel de la gîtul berbecului de la stînă... Clopotul ăsta chema pe mieluşeii lui şi pe baci acolo. Sunetele lui îl pătrundeau ca un vînt sonor, îi intrau în blană şi-l înfiorau tot... el se resemna şi se proptea afară, dincolo de clopotniţă, unde se punea cu botul pe labe... După ce se sfîrşea ce se petrecea înăuntru (nu ştia ce: tuns de lînă, mulsoare) se întorcea acasă numai cu învăţătorul, amîndoi posaci: mieii lor se amestecau în gloata oamenilor, de unde nu-i mai putea scoate. - Lasă, Ciobănilă, că mîine vin iar... îl mîngîia dascălul.

Pe urmă se aşternu iarna, cu viforniţe prin care trebui să-şi călăuzească cioporul, şi sosi Crăciunul, cu vacanţa. Şcoala rămase pustie; cîinele şi învăţătorul - mîhniţi...

Ca să-şi treacă de urît, baciul se puse să-i facă un adăpost împotriva gerului, din nişte scînduri alcătuite ca o cutie răsturnată cu fundul în sus, aşternută cu fîn.

- Ai să dormi tu aici, măi Ciobănilă, împărăteşte, îl îndemnă el după ce sfîrşi. Şi-l vîrî cam cu sila. Cîinele nu stete nici un minut. Ieşi la zăpadă şi nu se învoi în nici un chip cu capacul acela care-l înăbuşea... Dimineaţa îl găsi tot în pridvor, făcut colac la uşă.

- Hei, cu sarica ta miţoasă, îţi dă mîna să mîi afară... şi stăpînul nu mai stărui, îl lăsă în ale lui.

Dar cîinele tînjea, se posomorâse. Ca să-l mai însenineze, îl luă în ziua Naşterii Domnului la biserică. După ieşirea de la slujbă a fost o tăvăleală prin zăpadă de-a valma, cîinele şi mieii rostogoliţi unii peste alţii într-o joacă nebună, că sta lumea şi se uita ca la comedie. Ciobănilă îşi pierduse toată seriozitatea: făcea nebunii mai rău ca un ţînc fără minte.

Atunci învăţătorului îi veni în gînd ceva. Strînse elevii şi le vorbi astfel:

- Copii, lui Ciobănilă i se urăşte fără voi şi vă duce necontenit dorul. Eu zic să treceţi zilnic pe la şcoală să-l luaţi şi pe el.

- Păi noi ne ducem cu colindul, domnule.

- Cu atît mai bine: îl luaţi cu colindul, vă însoţeşte cînd mergeţi cu sorcova şi cu pluguşorul... Pretutindeni are să vă fie pază şi tovarăş.

Copiii strigară ura, zvîrlindu-şi căciulile în sus, spre marea bucurie a lui Ciobănilă, care sări să le adune de pe jos.

Astfel, cîinele îşi luă loc şi umblă într-un cîrd de urători pe la ferestrele gospodarilor, cu înfruptare din covrigii, nucile şi colacii de căpătat. L-a înveselit nespus clopoţelul de acioaie, în clinchetele căruia mieluşeii lui cutreierară tîrlele. S-a ridicat şi a cerut să-l miroasă. Avea iz bun, şi el l-a lins uşor. Aşijderi a mirosit nuieluşa împodobită a sorcovei: nu i-a plăcut, florile n-aveau miresme de munte. Izul lor aducea cu cărţile purtate de copii la subţioară, cînd soseau la şcoală şi el sărea să-i miroasă.

A fost şi de Bobotează cu cioporul întreg. E drept că n-a intrat în biserică. Dar a mers cu alaiul pînă la malul apei unde s-a sfinţit crucea. I-a trebuit apoi multă caznă pînă să adune mieluşeii lui, care se încurcau pe alunecuşul de gheaţă. A fost nevoie să-l ajute şi baci învăţător.

Urmă apoi cealaltă jumătate de iarnă, de data asta cu zăpezi înalte şi troiene pînă la brîu. Dracii de copii se vîrau în ele şi-l strigau să-i găsească. El intra băr-băteşte în omătul pufos, rîcîia cu labele, îi scormonea, îi înhăţa cu colţii de sumane şi-i scotea din găuri în hazul tuturor. Acum se lăsa întuneric devreme şi cădea noaptea pînă-i astîmpăra pe la casele lor.

Dar s-a dus şi iarna. Curînd, Paştele a luminat satul, gătit şi văruit de sărbătoare, în toate zilele vacanţei copiii au venit să-l ia seara la denii, ziua la cîmp, unde se jucau pe iarba proaspătă. Copiii îi culegeau flori, i le făceau mănunchi şi i le dau în gură. El le lua între dinţi şi umbla aşa cu ele un timp, ca să le facă plăcere. După ce osteneau, se aşezau jos şi-l făceau pe Ciobănilă domn învăţător. El sta în şezut şi-i asculta. Rînd pe rînd, treceau în faţa lui şi-i spuneau poezii ori alte lecţii. Cînd greşea unul sau se încurca, ceilalţi făceau semn cîinelui, care îi punea prostului notă rea, adică îi da brînci cu capul şi-l rostogolea în iarbă. Rîdeau toţi şi rîdea şi el cu coada.

De Sf. Gheorghe un copil i-a adus să vadă o pereche de miei priori. Ciobănilă i-a mirosit lung şi amănunţit. Izul de oaie adevărată îi deşteptă afunde aduceri-aminte cu aleanuri adormite, care îl tulburară. Se mai adăuga vremea, cu unduiri de adieri sosite din pajişti, cu cer albastru ca munţii şi izuri încîlcite abătute din toate părţile pămîntului, care-l îmboldeau cu ghesuri nedesluşite -fără pace - nu se schimbă însă.

Rămase acelaşi străjuitor credincios al tîrlei şi al mieilor omeneşti, şi mai ales al baciului nou. Atît că aproape nu mai dormea noaptea. Sărea necontenit, ieşea din curte, scruta bezna, ulma vîntul şi, plin de o mare nelinişte, de o ciudată presimţire, nu se mai culca. Aştepta... Aştepta ceva de dincolo de rosturile obişnuite ale zilelor de aici... Mocnea în el o scînteioară de nădejde, necunoscută, în jurul căreia alergau şi se grămădeau toate minţile în simţirile lui de pînă atunci.

Într-un revărsat de zori i se năluciră zvonuri de tălăngi. Ascuţi auzul... Veneau de departe, de către vale, şi urcau. O undă de vînt le şterse. Se puse jos: pămîntul nu-i împărtăşi nici o veste din coaja lui. Iar se sculă şi se ciuli tot... încorda pînă la durere auzul, şi prin cleştarul văzduhului trezit de întîiele albe pîlpîiri ale luminii, suna, ca dintr-un fund pierdut de codru, talanga cu glas argintiu de la gîtul lui Florin, berbecul trufaş cu care avusese rîcă veche la stînă. Încremeni în ascultare: încet-încet, se slomneau şi celelalte acioaie, una de la grumazul oii năzdrăvane, care scăpase singură din gura lupului, alta de la gîtul lui Foltea, urecheatul burtos pe spinarea căruia îl cocoţase baciul cînd, bolnav, nu-1 mai ţinuse picioarele. Mai aşteptă... Un lătrat: al lui Lăbuş, starostele cîinilor turmei... Şi nu se mai îndoi; nu mai pregetă... Era adevărat!... Tot culcuşul de amăgiri în care pribegia îl silise să-şi facă popas se spulberă... Mieii cei noi, baciul lor, tîrla cea mare şi albă ? Piedici, peste care sare cum a sărit cu lanţul de gît orice poartă ce i-a stat în cale spre ai lui... Fără să mai cate înapoi, o luă la goană înaintea lor, pe drumul aşternut cu umbre de rouă şi lumini, şi zbucni deodată, ca din pămînt, drept în miezul turmei. Sări pe pieptul baciului şi-şi rezemă capul de inima omului, care-1 îmbrăţişa şi-l primi cu ospăţ mare, ca la praznicul întoarcerii fiului pierdut.

Drăgaica, 24 iunie 1957, B[ucureşti]